

Europa es queda sense feina

Els altíssims índexs de desocupació als països de la Unió Europea han esdevingut una de les principals preocupacions de ciutadans i polítics. Espanya i Irlanda ultrapassen l'alarmant cota del 20% de parats respecte al total de la població activa. Les grans economies de la Unió (Alemanya, França, Itàlia, Regne Unit) presenten índexs que oscil·len entre el 10% i el 12%. Per al conjunt de la Unió Europea, la mitjana s'acosta al 12%, que es tradueix en l'esgarrifosa xifra de 17 milions de persones sense feina. Els joves integren un dels col·lectius més durament castigats per la desocupació. Els qui fa més d'un any que no troben feina representen pràcticament la meitat de la xifra total de parats.

L'augment de l'atur als països de la Unió Europea a partir del 1990 es pot atribuir, en principi, a la recessió generalitzada que afligeix el món occidental. Les taxes negatives de creixement de les nostres economies durant aquests dos últims anys, a conseqüència d'una davallada de la demanda, han significat la pèrdua de milions de llocs de treball a escala europea. A mesura que els consumidors han anat retallant la despesa, moltes empreses s'han vist obligades a reduir la producció i a despatxar treballadors. El sector industrial i el de la construcció són els que han fet una caiguda més forta dels nivells d'activitat i d'ocupació. L'agonitzant indústria europea de l'acer haurà de retallar dràsticament la producció, vista la impossibilitat de competir amb les importacions d'Europa de l'Est. Els fabricants de cotxes preveuen que hauran d'acomiarar 40.000 treballadors a tot Europa durant 1994.

A més del fet que alguns països europeus passin la pitjor recessió des de la Segona Guerra Mundial (cas d'Alemanya), la competència dels productes procedents dels països recentment industrialitzats del sud-est asiàtic també ha contribuït a agreujar el problema de l'atur. (Aquests països produeixen amb salaris molt baixos i sense costos laborals addicionals com les cotitzacions a la seguretat social.) Alguns sectors de la indústria europea, particularment el tèxtil, no han pogut resistir l'onada d'importacions barates procedents de la Xina o de Tailàndia.

Malgrat l'innegable impacte de la recessió i

El creixement continuat de l'atur a Europa ha encès el senyal d'alarma. En plena època de recessió econòmica el debat sobre la incentivació de l'ocupació gira al voltant de dues possibles sortides: la flexibilització del mercat laboral i la reducció de la protecció social, per una banda, o el repartiment dels llocs de treball entre una part més àmplia de la població activa, de l'altra.

de les importacions asiàtiques sobre les xifres de desocupació, la diagnosi del problema a Europa resulta incompleta, si no anem més a fons.

Les complicacions vénen de lluny.

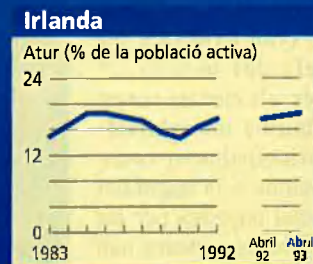
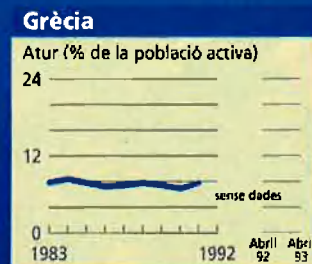
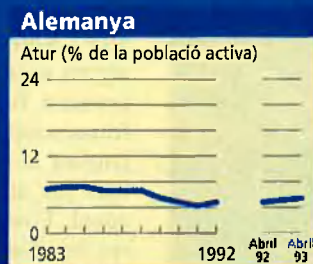
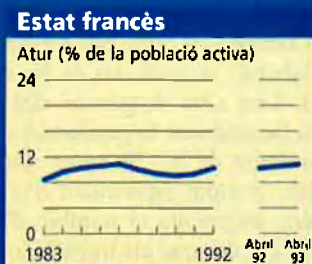
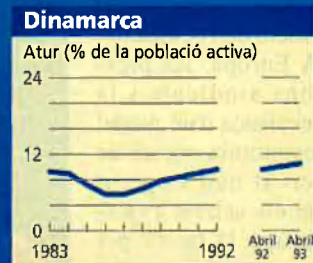
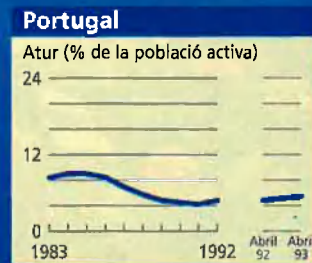
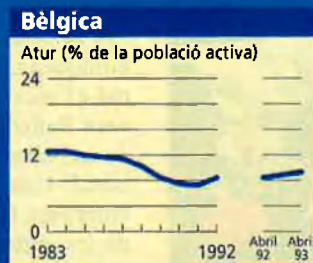
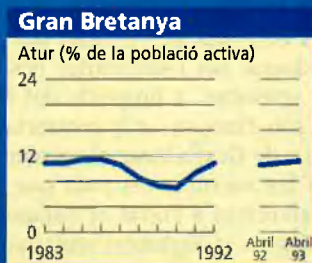
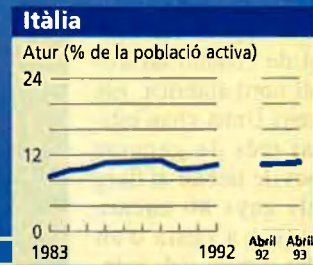
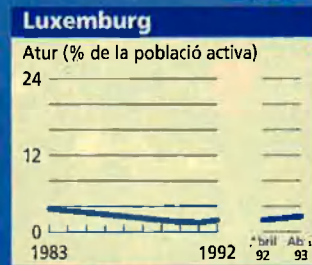
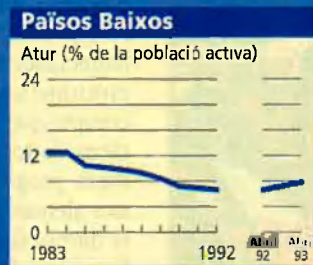
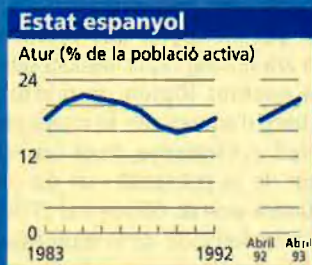
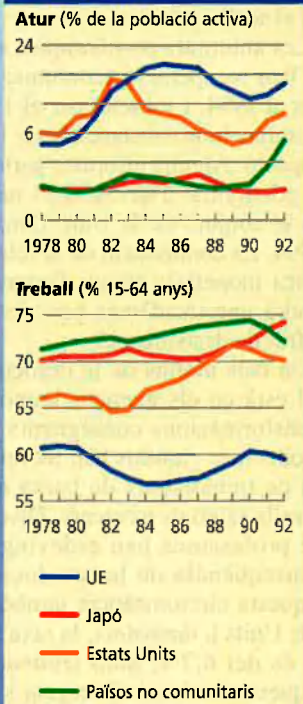
L'atur s'ha convertit en una veritable xacra social a tot Europa, no tant perquè es perdin llocs de treball en èpoques de recessió com l'actual, sinó a conseqüència del fet que, àdhuc en períodes de creixement, les nostres economies són incapaces de crear un volum suficient d'ocupació. Quan observem en un gràfic l'evolució de la taxa de desocupació d'Europa durant els darrers trenta anys, constatem que, partint d'uns nivells molt baixos del 2%-3% a principi dels 70, es dispara a conseqüència de les dues crisis del preu del petroli del 1973 i del 1979. Quan a mitjan anys vuitanta s'aconsegueix de frenar i d'invertir la tendència a l'alça de l'atur, ja havia assolit la cota de l'11%.

El viu creixement econòmic experimentat per la majoria de països europeus durant la segona meitat de la dècada dels 80 només permeté de rebaixar dos punts el percentatge de desocupació. Tot i una expansió considerable, les economies europees foren incapaces de generar prou llocs de treball per a augmentar l'ocupació. El cas d'Espanya és especialment descoratjador: en el període 1970-1992, l'economia pràcticament dobla la seva magnitud, però l'ocupació només decreix un 2%. La fase zenital del cicle econòmic no ha estat suficient per a tornar als nivells d'ocupació anteriors a la crisi del petroli, de manera que, amb la recessió actual, ben aviat s'han assolit màxims històrics. En altres paraules, la tendència a llarg termini de l'atur a Europa durant aquests darrers vint anys ha estat creixent, malgrat els alts i baixos del cicle econòmic. Simultàniament, la taxa d'ocupació (població ocupada respecte a població en edat de treballar) de la Unió Europea ha anat reculant en el transcurs de les dues últimes dècades fins a situar-se al 60%, bastant per sota del 70% que tenen els EUA, el Japó o els països de l'EFTA. Si en aquests darrers trenta anys els EUA han aconseguit pràcticament de doblar l'ocupació en termes absoluts, en la Unió Europea només ha pujat un 10%. La diferèn-

L'atur a Europa

Aturats
Abril 1992

La UE al món

cia de rendiment està en la capacitat superior de l'economia nord-americana de crear feina en el sector privat.

Les autoritats econòmiques adverteixen que la lleu recuperació econòmica que es preveu per al 1994, i sobretot per al 1995, no portarà disminucions substancials de la taxa de desocupació. Alguns informes parlen, fins i tot, de la possibilitat d'arribar a 23 milions de parats en el conjunt de la Unió Europea a final del 1994. La continuació de la relaxació de la política monetària (tipus d'interès més baixos) tindrà una incidència poc perceptible en les xifres de desocupació.

Un dels motius de la desocupació estructural està en els avenços tecnològics i en les transformacions consegüents dels processos productius. Aquests han fet minvar la demanda de treballadors de baixa qualificació als nivells salarials existents. Diverses categories de professions han esdevingut obsoletes a conseqüència de la revolució tecnològica. Aquesta circumstància també afecta els Estats Units i, tanmateix, la taxa de desocupació hi és del 6,7%, amb tendència a la baixa. Aquesta evolució divergent s'explica pel fet que els Estats Units han experimentat un traspàs de feines de producció –bàsicament de la indústria – a unes altres de poca remuneració en el sector serveis. A Europa, l'existència d'un seguit de rigideses d'ordre salarial i laboral ha impossibilitat l'adopció del model de creació de treball nord-americà. Els Estats Units s'han estimat més de generar llocs de treball al llarg dels anys 80 encara que fos a costa d'un estancament dels salaris reals i de la precarització de l'ocupació.

A Europa, les pressions sindicals i la prevalença d'un model d'economia social de mercat han impedit que els salaris s'ajustessin a la baixa per compensar la poca demanda de mà d'obra, tal com exigirien les lleis del mercat. A més, els elevats costos laborals no salarials –principalment cotitzacions a la seguretat social pagades per les empreses– encara han desincentivat més la

Els avenços tecnològics i les transformacions consegüents dels processos productius han fet minvar la demanda de treballadors de baixa qualificació als nivells salarials existents. Diverses categories de professions han esdevingut obsoletes a conseqüència de la revolució tecnològica.

contractació. Els generosos subsidis de desocupació distribuïts a Europa afavoreixen l'indesitjat efecte que molts parats rebutgin feines de baixa remuneració.

L'excessiva rigidesa dels mercats laborals europeus també contribueix a dificultar la generació de llocs de treball. Els empresaris consideren que l'eliminació de les traves a l'acomiadament estimularia la contractació.

Mesures adoptades. Si la majoria d'experts i de responsables polítics coincideixen en la diagnosi, difereixen en les mesures a portar a terme a fi de corregir la situació.

El Govern cristiano-demòcrata del canceller alemany Kohl pretén, des de mitjan 1993, alleugerir la càrrega que les prestacions socials signifiquen en la competitivitat de la indústria alemanya. El paquet de mesures presentat el mes d'agost de l'any passat incloïa una reducció de la quantitat i la durada del subsidi de desocupació: per als parats amb persones a càrrec, la prestació passarà del 58% del darrer salari net al 55%, i el subsidi tindrà un límit temporal. El Parlament aprovà un descens del 20% dels salaris corresponents als deu dies festius d'àmbit federal. Els treballadors també seran obligats a justificar des del primer dia amb un certificat mèdic les baixes laborals per malaltia. Tot i així, cal dir que les prestacions socials a Alemanya són de les més generoses d'Europa: fins fa dos anys la sanitat pública cobria fins i tot les operacions de cirurgia estètica, per exemple. Les retallades anunciades fins ara no són especialment dures, circumstància bastant lògica, si tenim en compte que al llarg d'aquest any hi haurà eleccions de tot nivell a Alemanya. Però l'envelliment progressiu de la població –un de cada tres alemanys tindrà més de 60 anys al 2030 –i la duresa financera derivada de la reunificació faran inevitable un cert desmantellament de l'envejable estat del benestar alemany.

A França, els objectius primordials del pla quinquennal adoptat per l'Assemblea Nacional el mes de setembre, a proposta del Govern Balladur, són d'incentivar la contractació de treballadors i de flexibilitzar el mercat laboral. Una de les mesures estipula que les empreses transfereixin a l'estat el pagament de les cotitzacions a la seguretat social en el cas dels treballadors que cobrin fins a 1,5 vegades el salari mínim. Altres països com Bèlgica i Noruega també han optat per traslladar alguns costos laborals no salarials de les empreses a l'estat. Una altra disposició del pla francès aspira a flexibilitzar la producció mitjançant la substitució de les 39 hores setmanals per un altre còmput equivalent d'ordre anual. Finalment, augmenta el nombre d'hores fiscalment deduïbles que els treballadors a temps parcial poden treballar.

El Govern conservador anglès és el més partidari, dintre de l'Europa comunitària, de desregular el mercat laboral com a mitjà per a incrementar l'ocupació. D'acord amb aquest raonament, els governs conservadors han fomentat un model de creació de treball semblant al nord-americà. Han promogut la creació de llocs de treball de baixa remuneració en el sector dels serveis, que han estat ocupats en gran part per dones. Aquest fet explica que la taxa d'ocupació femenina sigui més alta al Regne Unit que no entre els altres socis europeus. Cal assenyalar que, malgrat l'entusiasme liberalitzador britànic, la taxa de desocupació britànica (9,9%) es troba actualment molt a prop de la mitjana de la Unió Europea.

Al Regne Unit també han posat en marxa programes d'assessorament i de finançament per als parats que vulguin obrir un negoci.

Creació de treball mitjançant obres públiques. Un altre grup de països, principalment Itàlia, Dinamarca, Suècia i Noruega, han basat una bona part de la lluita contra l'atur en l'aprovació d'ambiciosos programes d'obres públiques. Es tracta, sobretot, d'un intent de trobar feina per als parats del sector de la construcció i de dotar-se d'unes avançades infraestructures que redueixin els costos de transport. A Itàlia projecten la construcció durant els sis anys vinents d'una nova xarxa ferroviària per a trens d'alta velocitat. També destinaran importants quantitats a millorar l'actual xarxa ferroviària i de carreteres.

El govern socialdemòcrata de Noruega té previst de portar a terme un programa d'in-

Helmut Kohl i el seu Govern pretenen des de mitjan 1993 alleugerir la càrrega que les prestacions socials signifiquen en la competitivitat de l'economia alemanya. Els generosos subsidis de desocupació distribuïts a Europa afavoreixen l'indesitjat efecte que molts aturats rebutgin feines de baixa remuneració.

versions per modernitzar les infraestructures de transport.

Dinamarca, que també té govern socialdemòcrata, ha optat per combinar la despesa estatal en obres públiques amb una disminució de l'impost de la renda i amb mesures encaminades a flexibilitzar el mercat de treball.

Cal recordar que l'enfocament, consistent a estimular la demanda a base d'incrementos en la despesa pública per tal de finançar la construcció d'infraestructures de transport o de comunicacions, encaixa amb les propostes recollides en l'informe sobre la competitivitat presentat pel president de la Comissió Europea, Jacques Delors, a la cimera recent de Brussel·les.

Les recomanacions dels informes presentats últimament per la Comissió sobre el problema de la desocupació posen l'accent en la necessitat de reduir els tipus d'interès, de controlar els dèficits públics, de situar el creixement dels salaris reals per sota dels increments en la productivitat i de flexibilitzar els mercats laborals. A més, la Comissió insta els països membres de la Unió a aprofundir en la reforma dels programes de formació professional a fi que, sobretot els joves que busquen la primera feina, adquireixin la qualificació i els coneixements que les empreses exigeixen. Fins i tot es discuteix la possibilitat de condicionar la percepció del subsidi d'atur a la participació en cursos de formació.

S'hauria de repartir el treball? Vista la gravetat i magnitud que ha adquirit l'atur, alguns polítics i pensadors europeus han plantejat alternatives innovadores, com ara la idea del repartiment del treball. Tal com la defensen els socialistes francesos, els líders socialdemòcrates alemanys com Oskar Lafontaine i fins i tot el poderós sindicat alemany IG-Metall, consistiria a reduir les hores de treball setmanals —àdhuc passant de cinc a quatre dies laborables— per tal de distribuir la feina entre més persones. La majoria dels partidaris de la idea accepten que aquesta disminució d'hores treballades vagi acompanyada d'una retallada proporcional dels salaris.

Tot i que aquesta visió pretendria de crear més llocs de treball o, com a mínim, de repartir la feina entre més persones, aquesta solució ha estat aplicada ha estat un mal menor a l'amenaça d'acomiadaments multitudinaris. Els treballadors d'empreses com Volkswagen s'han avingut a treballar i a cobrar un dia menys la setmana a canvi de mantenir els actuals nivells d'ocupació.

El Govern conservador britànic i el cristiano-demòcrata alemany s'oposen frontalment al repartiment del treball argumentant que els estalvis salarials de les empreses derivats d'in-

na setmana laboral de quatre dies no millorarien la competitivitat a llarg termini, perquè el veritable problema està en els alts costos socials que encareixen l'hora treballada a Europa. El canceller Kohl assevera que el que s'ha de fer és treballar més i no pas menys, si volem sortir de la crisi. Altres detractors de la idea del repartiment del treball critiquen el fet que només es pot aplicar a feines de tipus repetitiu, mecànic i generalment pitjor remunerades que avui tendeixen a desaparèixer, reemplaçades per altres de més creatives i amb més valor afegit.

La polèmica sobre la distribució del treball ha desdibuixat fins a cert punt les divisions ideològiques tradicionals entre esquerra i dreta. Una bona prova és l'esmena que presentà el diputat conservador francès Chamard (del RPR, neo-gaullista) al pla quinquennal d'ocupació del primer ministre Balladur. Encara que finalment fou rebutjada, hauria proporcionat un marc legal per a la minoració pactada de jornada i salaris i hauria obert la porta a la introducció de la setmana de 32 hores.

El model holandès. El tipus de política de creació de treball duta a terme als Països Baixos és un dels millors arguments favorables a les tesis del repartiment de la feina. A Holanda han incentivat, aquests darrers anys, la feina a temps parcial. Conseqüentment, la mitjana d'hores treballades per setmana ha disminuït fins a 33, bastant inferior a la comunitària (39). Més de la meitat de l'augment d'ocupació obtingut a Holanda durant el període 1983-91 s'atribueix a aquesta davallada d'hores de treball. Considerant que té la taxa de desocupació més baixa de la Unió Europea (7,1%), Holanda podria esdevenir un model a imitar. Algunes enquestes realitzades a escala europea suggereixen, no obstant això, que si bé els treballadors dels països més rics estarien disposats a renunciar a una part de la renda a canvi de més oci, els dels països menys avançats aspiren a augmentar els ingressos.

La recerca d'un model de creixement econòmic més intensiu en ocupació hauria de ser una tasca desenvolupada a escala europea. Ara, la persistència de diferències quant a desenvolupament i de divisions polítiques entre els socis comunitaris complicaran l'adopció pactada d'una estratègia a termini mitjà i llarg per lluitar contra l'atur. En tot cas, els paradigmes econòmics disponibles per a fer front a la crisi i atenuar la desocupació són bàsicament dos.

El primer consistiria a alleujar els costos laborals de les empreses, a base de retallar les prestacions socials de l'estat del benestar i de flexibilitzar el mercat del treball a ultrança, per tal que es recuperés la competitivitat res-

Una dosi de proteccionisme comercial ajudaria alguns sectors de l'economia europea a resistir la competència exterior. El Govern francès cada dia sembla més temptat per aquesta via.

pecte als països asiàtics. Els nivells salarials i de protecció social recularien. Europa sacrificaria una part de les seves conquestes socials amb l'objectiu de mantenir el seu estatus de potència econòmica —industrial i agrícola— en el pla internacional. Els economistes liberals i els governs conservadors, com el britànic, són els més aferrissats defensors d'aquests plantejaments.

El segon enfocament s'inclina per la conservació quasi intacta de les xarxes de protecció social i pel repartiment dels llocs de treball existents entre una part més àmplia de la població activa. Els mitjans emprats per a aconseguir-ho serien la disminució de la jornada laboral, la multiplicació dels contractes a temps parcial i les jubilacions anticipades. A més, una dosi de proteccionisme comercial ajudaria alguns sectors de l'economia europea a resistir la competència exterior. El govern francès cada dia sembla més temptat per aquesta via.

La resta de països europeus evita d'optar per un sentit o altre i prova d'aplicar correccions parcials, amb l'esperança que la recuperació econòmica solucioni els greus problemes estructurals que afecten Europa. Sigui com sigui, sembla indiscutible que d'ara en endavant trobar feina serà més complicat i requerirà una formació millor. Qui tingui la sort d'aconseguir un lloc de treball es trobarà que li exigiran més sacrificis en canvi de menys prestacions i cap garantia de continuïtat.

Les èpoques en què uns estudis conduïen a una feina segura i estable per a tota la vida aviat passaran a la història. Per sort o per desgràcia, el treballador del futur probablement haurà de canviar de feina i àdhuc de professió unes quantes vegades a la vida i haurà de sotmetre els seus coneixements i capacitats a reciclatges periòdics.

Alexandre Muns